

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Факультет філології, психології та педагогіки

Кафедра образотворчого мистецтва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

МАГІСТРА

на тему

«Шлях до мрії»

Виконала студентка б курсу, групи 601-ФОМ

Спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація»

Бовкун Анастасія Олексіївна

Керівник: Зіненко Тетяна

Миколаївна

Полтава 2024 рік

Анотація

Бовкун Анастасія Олексіївна. «Шлях до мрії»

Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Мета даної роботи нагадати суспільству про найпотаємніші мрії які так і не втілилися у реальність та надихнути на дії які можуть прискорити досягнення омріяного результату, змінити життя людини починаючи з її внутрішнього стану.

Робота виконана у техніці олійного живопису у стилі магічний реалізм, картина наповнена символами які несуть сенс про такі важливі розуміння як бути у моменті «тут і зараз», насолоджуватись життям саме у реальному часі, руйнування страхів, відчуття легкості, прийняття й отримувати якомога більше натхнення від розвитку своєї особистості. Картина виконана олійними фарбами на полотні на підрамнику, формат 60x100, покрита акриловим лаком.

Дослідження теми «Шлях до мрії» проводилось на досвіді автора, групи людей різного віку та соціального статусу, все визначалося за допомогою опитування, а також на основі прикладів з життя учасників, у процесі дослідження була задіяна література з напрямом саморозвитку таких авторів: Екхарт Толле «Сила моменту зараз», Дейл Карнегі «Як подолати неспокій і почати жити», Джон Кехо «Квантовий воїн».

ЗМІСТ

Анотація.....	2
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ I. ІДЕЙНО-СМИСЛОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТВОРУ.....	7
1.1. Ідейно-сміслові навантаження твору	7
Висновки.....	21
РОЗДІЛ II. КОМПОЗИЦІЙНЕ ТА ПЛАСТИЧНО-КОЛОРИСТИЧНЕ РІШЕННЯ.....	22
2.1. Композиційна структура дипломної роботи.....	22
2.2. Колорит роботи.....	23
2.3. Деталізація.....	24
Висновки.....	24
РОЗДІЛ III. ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ.....	25
3.1. Олійний живопис, етапи виконання.....	25
3.1.1. Особливості техніки живопису та її виконання.....	25
3.1.2. Підмальовок.....	26
3.1.3. Прописка.....	26
3.1.4. Лесування.....	27
3.1.5. Фактурність та матеріальність живопису.....	28
3.2. Основні матеріали для живописного твору.....	29
3.2.1. Полотно.....	29
3.2.2. Грунти. Клей. Грунтування полотна на підрамнику	29
3.2.3. Олійні фарби та фарбуючі речовини.....	29-30
3.2.4. Олія для фарб та інші розчинники.....	31
3.4. Оформлення закінченої роботи.....	32
3.4.1. Рама, виготовлення та лакування.....	32
Висновки.....	32
РОЗДІЛ IV. ЕКОНОМІЧНА ЧАСТИНА.....	33

4.1. Кількість та ціна використаних матеріалів.....	33
4.2. Загальна вартість роботи.....	35
Висновки.....	35
РОЗДІЛ V. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	36
5.1. Охорона праці.....	36
5.1.1. Загальна характеристика умов роботи.....	36
5.1.2. Аналіз небезпечних та шкідливих виробничих факторів...37	
5.1.3. Токсикологічна характеристика речовин та матеріалів.....	38
5.1.4. Визначення категорії лабораторних приміщень.....	39
5.1.5. Освітлення.....	40
5.2. Безпека у надзвичайних ситуаціях.....	41
5.2.1. Електробезпека.....	41
5.2.2. Пожежна безпека.....	42
5.2.3. Безпека життєдіяльності при вибухах.....	43
Висновки.....	44
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	46-47

ВСТУП

Живопис – вид образотворчого мистецтва, пов'язаний з подачею візуальних образів, шляхом нанесення фарб на тверду або гнучку основу; створенням зображень за допомогою цифрових технологій; а також твори мистецтва, виконані такими способами.

За тематикою живопис поділяється на жанри: архітектурний, анімалістичний, декоративний (декораційний, алегоричний, монументальний і т.д.), історичний (батальний, документальний та ін.), культовий (релігійний, міфологічний...), побутовий (натюрморт, пейзаж, портрет...), абстрактний, безпредметність. Найважливішим зображальним і алюційним зображенням живопису є колір. У живописі використовуються фізичні властивості світла, що дає зобразити предмет у кольорі, створювати колорит.

Колорит – загальне кольорове рішення, система сполучення кольорів та їх відтінків у художньому творі. Якщо у творі домінують сині, зелені, фіолетові відтінки, колорит називають холодним, а коли домінують жовті, червоні, оранжеві – теплим.

Художні образи живопису створюються за допомогою малюнка, кольору, світлотіні, колориту і перспективи. Важливу роль відіграє і композиція (лат. *Compositio* - складання, розміщення) – побудова художнього твору, співвідношення окремих частин і елементів, що зумовлені його ідейно-образним змістом, характером і призначенням. Техніка живопису (накладання фарб, закріплення на поверхні, різноманітна). Найбільш поширені фарби олійні, клейові, воскові (енкаустика). В монументальному живописі найчастіше застосовують мозаїку, фреску. У станковому, крім олії, - акварель, гуаш, пастель.

За призначенням та особливостями художнього виконання живопис поділяється на монументальний, декоративний та станковий.

Станковий живопис (від слова станок, мольберт, на який ставиться приготовлена основа - картон, дошка, полотно для малювання картин) об'єднує

твори самостійного значення, не пов'язані з архітектурним ансамблем. Їх можна переносити, зберігати в житлових приміщеннях, установах, музеях. Олійний розпис – різновид живопису, який активно спирається на принцип «багат шаровості», що дає змогу створити фактурність зображення.

Дана дипломна робота на тему “Шлях до мрії” є твором станкового живопису. Назва добре висвітлює ідею живописного твору але сюжет можливо буде відгукуватися по різному в залежності від досвіду та обраного напрямку людини, що буде споглядати даний витвір мистецтва. Жанр роботи алегоричний, стиль магічний реалізм. Головна мета передати емоції і розкрити глядачу, новий погляд на те, що кожна людина має шанси для здійснення своїх найсміливіших мрій. У центрі композиції представлена жіноча фігура на фоні зірки бажань з фрагментами космічного простору, жіночий образ символізує душу, її вигляд відображає легкість та чутливість. Саме душа є відображенням внутрішнього стану, зображена у моменті отримання бажаного результату. У цій роботі вигадано все, окрім поля соняхів, які підкреслюють розвиток художньої майстерності автора. Сам твір поділяється на 3 частини та об'єднує у собі різноманітні природні явища, які в реальному житті не можуть поєднуватися.

РОЗДІЛ I. ІДЕЙНО-СМИСЛОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ТВОРУ

1.1. Ідейно-сміслові навантаження твору

Світ постійно випробовує психіку людей. Особливо зараз під час воєнного стану в країні, стрес панує майже у всіх сферах життя сучасної людини. Тому саме мрія є одним з небагатьох факторів, що викликає позитивні емоції та покращує настрій, дозволяючи зосередитись на більш світлих думках. Тема даного витвору мистецтва «Шлях до мрії» містить у собі багато символів, призначені підтримати та запевнити глядача про те, що змінити своє життя завжди можливо й ніколи не пізно. Але у зв'язку з тим, що у суспільстві виникає ряд причин, безліч нав'язаних страхів і стереотипів через що, більшість досягаючи дорослого віку не розуміють того, що саме вони хочуть від цього життя, перестають чути себе, приймаючи нав'язані думки інших за свої власні.

Автор дослідження розуміє, що у більшості можуть виникати подібні запитання як: «Чому тема стосується саме мрії?» та «В чому її унікальність?». Сам термін мрія має абстрактний характер. На жаль відбувається те, що більшість знецінюють здатність мріяти по тій причині, що помилково сприймають це за дитячу гру. Цілком можна знайти пояснення такому феномену адже таке розуміння неабияк поширене серед дорослих, бо діти постійно мріють про все, що включає в себе реальне і нереальне водночас. У повнолітньому віці часто зустрічаються такі випадки як мріяти за когось або про когось, таким чином людина забуває про себе й не усвідомлено ставить блок на власні мрії. Також трапляються випадки, що дорослих людей, які мають незвичайні фантазії можуть сприйматися у суспільстві неправильно, їх називають диваками або такі особи стають об'єктами для булінгу. Таке помилкове сприйняття може ненароком зіпсувати репутацію, а саме буде яскраво виражатися у несерйозному сприйнятті будь яких дій чи слів зі сторони мрійника, подібна неповажлива поведінка має змогу загнати у депресивний

стан просто через те, що людина має бажання відтворити омріяне в реальному житті. Обмежене усвідомлення й наявність хвилювань про думки оточуючих це перш за все є наслідком радянської системи виховання. У результаті чого спостерігається не тільки в більшості українських сімей але й в деяких школах також зустрічаються подібні педагоги, які справляють враження що нібито застрягли у певному часі та прагнуть підкорити системі, не дозволяючи відкрито висловлювати власне міркування, розвивають відчуття невпевненості щодо вибору або викликають сумнів у правильності сформульованих тверджень. Тому серед українців нерідко спостерігається проблема з вербальною комунікацією, особливо це стосується саме теми мрії. Дана проблема часто походить від негативного досвіду, а також нав'язаного страху, що в народі пояснювали терміном «наврочити», у подібне вірили не одне покоління незалежно від вікової категорії. Мрійникам навпаки бажано сміливо говорити про це, не концентруючись на негативних наслідках, таким чином відбувається програмування мозку. Подібне порівняння властивостей мозку з комп'ютерною системою зустрічається у дослідженнях кандидата наук за спеціальністю соціальна психологія Патриції Славути. Психолог П. Славута пояснює на власному досвіді про те, що людина функціонує на основі сценаріїв, спогадів, систем цінностей та переконань, які безпосередньо програмуються взаємодією з іншими людьми й також на основі життєвого досвіду. До неї звертаються багато людей в тому числі представники творчих професій, проводить семінари та марафони у яких розповідає дієві способи для ефективного розкриття творчого потенціалу. Славута акцентує увагу на тому, що творчі люди більш схильні до вигорання. Адже творча робота є однією з найтяжчих, бо митець народжує повністю новий витвір, а це потребує дуже багато сил та уваги.

Термін сценарій у психології означає, що ще з народження людина здатна програмувати для себе певні події й правила за якими буде проживати,

також цей термін може означати звички, що постійно відтворюються через дії та впливають на стан. Внутрішній стан має прямий вплив на розвиток у таких сферах життя як: соціальна, духовна та економічна. А так як серед людей існують достатньо нерозкритих талантів, вже гарний приклад для того щоб замислитися чому так відбувається та як це змінити. Деякі ментори з особистісного розвитку часто називають систему матрицею, цікавий термін має визначення інструменту, що диктує власні правила, має прагнення втримати й переконати кожного, що краще життя не для всіх. Матриця наразі несе свою актуальність через те, що система є протилежністю для впевнених особистостей які продовжують досягати цілі та розвивати власну справу. Тому система часто виступає проти мрії і це говорить про те, що лише від людини залежить як прожити своє життя, в яких подіях брати участь чи бути організатором.

Незалежно від рівня економічного добробуту населення, негативний досвід від знайомих чи власних невдалих спроб, підштовхує погоджуватися на менше тим самим добровільно застрягають на роки з відчуттям розчарування у власному існуванні. Звідти також походять нав'язані страхи, причини чи проблеми які нібито заважають змінювати життя. Автор зауважує те, що майже кожен стикався з почуттям страху, а це є головною перешкодою на шляху до мрії. Тому деякі фахівці рекомендують досліджувати природу власних страхів та якими почуттями їх можливо замінити. Страх – це частина внутрішнього психологічного процесу, яке потрібно виявляти на ранніх етапах та навчитися йому протидіяти. Людина здатна самостійно викликати й не усвідомлено посилювати у собі відчуття страху, що частіше виникає під час уявних бесід чи зустрічей. Таким чином відбувається процес неконтрольованого потоку думок, які ослаблюють психологічну стійкість, що стає помітним лише тоді, коли втрачається пильність. Побороти страх можливо, якщо навчитися фокусуватися на протилежних

речах, наприклад у книзі «Квантовий воїн» Джона Кехо це пояснення набуває зовсім іншої форми адже «із квантового погляду це правдиво, логічно та просто».

Серед людей які стали учасниками в опитуванні, у процесі спілкування знайшлись дуже поширені випадки, що мають яскравий вплив матриці, такі як:

- 1) неависна робота;
- 2) страх змін;
- 3) знецінення талантів;
- 4) невпевненість у діях;
- 5) залежність від чужої думки;
- 6) неповага та нелюбов до себе;
- 7) ігнорування можливостей.

Це все наслідки системи, що була створена не одне покоління тому й в подальшому відображається на психологічному стані молодого покоління.

На щастя, психологи відносяться з розумінням до складної фінансової ситуації в країні, а також з відсутністю довіри через псевдо фахівців у сфері психології, тому все частіше відкрито розповідають і розповсюджують якомога більше інформації через популярні соціальні мережі такі як YouTube, Instagram, Facebook, для зручності проводять безкоштовні консультації на платформі Zoom, за допомогою таких методів є шанс, що люди зможуть змінити хибні припущення й зрозуміти свою цінність у світі. Тому тема є не тільки актуальною, а ще й дуже потужною для обговорення.

Актуальність терміну «мрія», що має пряме відношення до тематики даної дипломної роботи достатньо висока, бо мрія викликає емоції, а емоції є потужним індикатором внутрішнього стану, особливо зараз це інструмент для розширення простору. Навколо цього терміну у більшості виникають сумніви лише через те, що мрії дійсно збуваються але не у всіх, цьому фахівці дають логічне пояснення яке можливо зрозуміють не всі. Однією з головних причин

такого розчарування є брехня, а саме людина здатна брехати самому собі, переконувати себе та інших, потім дивуватися чому нічого не виходить і як наслідок зникає віра про можливість будь якого досягнення в обраній сфері.

Мрія це не просто процес, яке потребує і візуалізації, і конкретних дій це набагато глобальніше. Візуалізація – це техніка у процесі якого задіяна уява, за допомогою цього можливо задіяти власні відчуття, просто уявивши що бажана подія вже відбулася. Це також план який людина здатна вибудовувати у власній свідомості.

Джон Кехо автор книг по саморозвитку досліджував техніку візуалізації порівнюючи процес із плетінням павутини, а слова з афірмаціями які програмують свідомість. Адже підсвідомість не може відрізнити що є частиною уяви, а що є реальністю, тому детальна візуалізація бажаного буде сприйматися свідомістю по справжньому, у цьому буде полягати весь ментальний фокус. Фахівець у сфері розвитку особистості пояснює, що особа самостійно здатна концентруватися на тому що прагне від життя. Але дуже важливим моментом виступає чіткість й точність вказівок, щоб не отримати ефекту «рожевих окуляр». При впливі цього ефекту зустрічаються випадки коли людина сподівається лише на силу розуму очікуючи бажаного результату.

Творча людина що пов'язана з кіномистецтвом Джим Керрі є гарним прикладом того, що техніка візуалізації працює якщо окрім цього працювати та робити якомога більше дій для досягнення своєї мети. Адже використання даної техніки це тільки частина процесу для досягнення мрії. В інтерв'ю у різноманітних телешоу, канадсько-американський актор поділився тим, що дійсно використовував подібні техніки розуму у період коли він робив перші кроки для отримання першої ролі у фільмі та гонорару на десять мільйонів доларів. Його мрії збувалися але це не відбувалося ментально, як того часто прагнуть інші, наприклад, щоб заробити таку суму довелося вкладати

максимум сил протягом п'яти років, це вже говорить про те, що все можливо якщо не відмовлятися від цього навіть знаходячись на пів шляху.

Саме тому, автор піднімає психологічну тему, що стосується внутрішнього світу особистості. Однією з головних перешкод які доводиться проходити на шляху до мети це невгамовність розуму, що також має відношення до певних страхів й сумнівів, іншими словами єдине що може заважати людині на постійній основі це внутрішній діалог.

Внутрішній діалог – це ті самі нав'язливі думки які важко контролювати, вони відволікають й заплутують водночас. Проте хвилювання як і думки не менш перешкоджають і ускладнюють шлях до мрії, бо не приносять жодної користі.

Хвилювання є свідченням того, що людина може вважати себе відокремленою від решти речей, лінуватися та відмовлятися давати своєму розуму правильні думки що спрямовують на розвиток, натомість робиться вибір на негативних думках, які тільки закріплюють появу хвилювання.

Кращим вибором є глибоке дослідження виникнення хвилювання, гніву, критики й страху через те, що це перш за все послаблене енергетично і має відображення на якісному результаті виконаних задач. Тому важливо хвилювання замінити на впевненість, цьому можливо навчитися, якщо активно спрямовувати свої зусилля для розвитку характеру. Розвиток характеру може здаватися абстрактним поняттям як і сама мрія але насправді це реальна повсякденна справа. Відчутти силу характеру можливо лише при взаємодії із складними ситуаціями та можливостями повсякдення. Перед певними випробуваннями постає майже кожен але це необхідність, що допомагає краще загартувати характер. Цікавою особливістю є те, що митці, містики чи візіонери перші відчують зміни та створюють нові ідеї в яких закликають інших до дій, а також допомагають відкрити новий погляд на

звичні речі. Тому зараз відбувається пік для розквіту творчого потенціалу адже світу потрібні революційні думки які здатні шокувати сміливістю.

Внутрішній діалог – це ті самі нав'язливі думки які важко контролювати, вони відволікають й заплутують водночас. Проте хвилювання як і думки не менш перешкоджають і ускладнюють шлях до мрії, бо не приносять жодної користі.

Хвилювання є свідченням того, що людина може вважати себе відокремленою від решти речей, лінуватися та відмовлятися давати своєму розуму правильні думки що спрямовують на розвиток, натомість робиться вибір на негативних думках, які тільки закріплюють появу хвилювання. Кращим вибором є глибоке дослідження виникнення хвилювання, гніву, критики й страху через те, що це перш за все послаблює енергетично і має відображення на якісному результаті виконаних задач. Тому важливо хвилювання замінити на впевненість, цьому можливо навчитися, якщо активно спрямовувати свої зусилля для розвитку характеру. Розвиток характеру може здаватися абстрактним поняттям як і сама мрія але насправді це реальна повсякденна справа. Відчути силу характеру можливо лише при взаємодії із складними ситуаціями та можливостями повсякдення. Перед певними випробуваннями постає майже кожен але це необхідність, що допомагає краще загартувати характер. Цікавою особливістю є те, що митці, містики чи візіонери перші відчують зміни та створюють нові ідеї в яких закликають інших до дій, а також допомагають відкрити новий погляд на звичні речі. Тому зараз відбувається пік для розквіту творчого потенціалу адже світу потрібні революційні думки які здатні шокувати сміливістю. І головним завданням для сучасних митців виступає ідея з максимальною образністю, що буде надихати тим самим змінювати світ.

Українські художники і взагалі дослідники мистецтва завжди зверталися до теми мрії у різні періоди розвитку своєї творчості. Одним із

вражаючих прикладів є український художник поважного віку Лук'ян Мацюк. Перша персональна виставка була проведена у місті Київ 2021 року, роботи експонувалися в атріумі торгівельно-розважального центру Dream Town. Ця подія відбулася завдяки всеукраїнському благодійному проєкту «Ділися усмішкою» і це дійсно вражаюче, бо на момент відкриття художник був у 81-річному віці. Відкриття власної виставки було по справжньому хвилюючою подією адже здійснилася мрія усього його життя, тому свою першу виставку присвятив своїй покійній дружині. Художник пише пейзажі і портрети, переважно фарбами, деякі ідеї відтворює за допомогою фотоматеріалів. Він малював все своє життя але по якимось причинам його картини жодного разу не були на виставках чи конкурсах. Єдиними постійними спостерігачами мистецтва були родичі та друзі, яким він дарував свої роботи за кордон.

Тому завдяки цьому проєкту суспільству відкрився прихований роками талант Лук'яна Мацюка. Його випадок доводить те, що мрія завжди здійснюється і вік не є причиною для сумнівів чи страхів.

Також яскравим прикладом є відома українська художниця Євгенія Гапчинська. Вона взяла участь у publictalk дискусії від прес-центру УНІАН, що у 2018 році проводив своє дослідження на тему «Про що мріють українські діти? Як батьки впливають на мрії дітей? Чому мріяти життєво необхідно?». У ході обговорення на тему мрії, художниця поділилася власними роздумами, досвідом й навела приклад із свого дитинства. Виявилось, що батьки не підтримували її мрію стати художницею, по причині впливу стереотипу у якому не ставилися до мистецтва як до складної та важливої справи з якої можливо створити успішну кар'єру. Але вона вірила у свої можливості, навіть відсутність підтримки не змусило її відмовитися від шансу пов'язати своє життя з мистецтвом. Головним стали надихаючі вислови від Є. Гапчинської на основі власного досвіду, що стосуються теми мрії: «Треба слухати тільки себе

і свою мрію. Мрія – це дуже багато! Вона – твій найголовніший керівник у житті, твоя віра, твоя сила, твоя провідна зоря!».

Головним завданням для сучасних митців виступає ідея з максимальною образністю, що буде надихати тим самим змінювати світ.

Особливість дослідження будується на відчуттях людини, що знаходиться у моменті досягнення бажаної цілі, через які психологічні тортури доводиться проходити, як думки інших впливають на рішення та які результати змогли досягти ті, які незважаючи на складні умови, створюють своє найкраще життя. Психологічний стан та поняття стосовно будь яких змін у житті, а також втілення мрій, неабияк відрізняються та залежать від отриманого досвіду та оточення.

В країні тільки невеликий відсоток населення почали приділяти більше уваги своєму психологічному стану, вивчати себе, вчитися пробачати і приймати те, що людина не в силах змінити та боротися зі своїми упередженнями. Для більш детального аналізу було проведено соціологічне опитування серед групи людей віком від 18 до 45 років, що живуть в Україні та тих українців які побудували нове життя закордоном. Їх найбільше об'єднувало хвилювання стосовно майбутнього, страх змін, невпевненість у власних силах, постійне очікування вдалого часу для початку дій. Але між ними також виникає багато відмінностей, бо кожен з респондентів обирає зручні інструменти для власного розвитку.

Серед використаних методів були: сеанси з психологом та психотерапевтом, медитації, ретрити, консультації у духовних менторів, книги по саморозвитку, спорт, пошук нових хобі та знайомства. Усе це позитивно впливає на емоційний стан також це стало відправною точкою досягти чіткого бачення своїх бажань, зрозуміти потреби і прагнення від свого життя, адже це питання багатьох переслідує майже весь період існування. Але це не означає те, що для створення життя мрії буде достатньо використовувати тільки вище

перелічені методи, оскільки не менш важливим є використання більш практичних методів для вирішення проблем. До практичного процесу виконання входить вміння планувати, мати доступ до необхідних матеріалів, інформації чи контактів. Насамперед необхідно розуміти, що кожна зміна в житті не відбувається без тимчасових емоційних спалахів особливо проявляється у відносинах з близькими. Для цього бажано побудувати розумну стратегію яка допоможе керувати емоції й слабкості, щоб спокійно приймати підтримку, а також відповідальні рішення.

Учасники проведеного опитування поділилися своїми відчуттями, що саме перешкоджало на шляху до мрій та як вони вирішували дану проблему.

Для зручності результати опитування були узагальнені та поділені на дві групи: група 1 - респонденти, що залишилися в Україні після повномасштабного вторгнення і група 2 - українці, які виїхали за кордон.

Група 1: Варто враховувати, що респонденти знаходилися у постійному стресі тому майже у всіх спостерігався досвід ігнорування нових можливостей. У зв'язку з тим, що більшість опитуваних відчували себе неготовими до змін які відбуваються навколо них. Перешкодою до мрій були страхи, що виникали через негативний вплив думок, хвилювання, розчарованість у справедливості світу через новини і конфліктність між людьми. Значний вплив також мали недоречні поради від оточуючих, які давали їм тільки сумніви та хибні переконання в тому що для них буде краще. Це безпосередньо стосується представників творчих професій, бо саме вони частіше стикаються з негативним впливом навіть від найближчих людей зі свого оточення, також сюди входить знецінювання роботи які можна помітити на деяких веб-сайтах, що пов'язані з пошуком роботи. Звичайно виникає безліч запитань основні з яких: «Чому більшість не наважуються змінювати своє життя?», «Чому відбувається знецінення творчих професій?».

Цьому є лише одне пояснення, тут присутній значний вплив стереотипів, а оскільки першим запитанням у зацікавленого суспільства постає рівень заробітної плати, бажаючих повноцінно займатися творчою діяльністю дана ситуація змушує відкладати це питання на потім. Все через відсутність розвинутої економіки в нашій державі і тому розвиток власної справи часто стає на межі неможливого.

Причина знецінення полягає не тільки в економічному підґрунті, а також має вираження через високі вимоги та низьке оцінювання творчої роботи і це досить часто ображає спеціалістів у галузі дизайну та мистецтва, а втім не менш все що створюється людьми потрапляє у певні умови в яких естетична цінність твору залишається дуже спірною. Бо у світі сучасного мистецтва в якості твору експонується все що завгодно, незалежно від форми та поєднання.

Однак навіть Альберт Ейнштейн хоч і не має відношення до мистецтва але як творець теорії відносності казав: «Десь посеред труднощів знаходяться можливості», гарний вислів що має актуальність для всіх людей незалежно від сфери зайнятості. Взагалі, можливість на яку так очікують, часто розуміється під визначенням вдалого моменту для реалізації і початку конкретних дій але це не так.

Можливість – це більше про те, що потрібно дозволяти бути всьому що має бути у кожного по праву народження. Тому, незалежно на перешкоди та психологічний тиск з боку суспільства, респонденти знайшли свою точку опору.

На шляху до мрії, довелось пройти чимало випробувань але в них вийшло досягти значних результатів у сфері ІТ, дизайну, мистецтва, маркетингу, духовності, психології, педагогіки. Респонденти цієї групи використовували певні інструменти, щоб більш глибоко дослідити психологічний стан та зосередитись на розвитку, особливими фаворитами були: спорт (йога, силові тренування); навчання(для зміни професії та

підвищення кваліфікації); книги та медитації і це дало їм перші результати починаючи з дій, впевненості та віри у власні сили, відбулось утворення своєрідного імунітету який допомагає не сприймати недоречні зауваження про вибір професії чи навіть зміни свого напрямку лише по тій причині, щоб отримати стабільність, яка пов'язана лише з фінансовою сферою життя.

Проте, фінансова стабільність це аномалія, яка заспокоює більшість українців але за ним немає спокійного життя, тим паче не всі готові працювати отримуючи фіксовану оплату за роботу, яка повністю не оцінює кількість вкладених сил для того щоб вміти якісно створювати чи виконувати певні функції. Лише завдяки такому усвідомленню, учасники обирали для себе удосконалення своїх знань і не помилилися зі своїм рішенням, бо незалежно від того скільки часу пройшло на втілення мрії, вони навчилися цінувати отриманий досвід, із захопленням дивитися на пройдений шлях. Після або навіть у процесі досягнення цілі важливо навчитися головній навичці, сконцентруватися на собі, жити моментом «тут і зараз» це є проявом здорового егоїзму. Здоровий егоїзм – це про внутрішню свободу, відчуття переможця що виникають у момент отримання бажаного результату, через що покращується моральна здатність боротися та відстоювати вартість вкладених сил у суспільстві.

Група 2: Становище в якому опинилися учасники опитування об'єднується станом жертвовності, бо незалежно від того що війна змусила покинути дім, вони віддавали, підтримували та ділилися з іншими усім що мали без будь-яких умов. Однак, більшість з них пройшли складне психологічне випробування серед яких перебування у депресивному стані, агресія, відчуття спустошення, розгубленості й очікування «рятівників» які даватимуть вказівки що їм робити далі. Проте, вони користувалися всіма можливостями на відміну від першої групи. Але складність полягала у зовсім інших моментах, бо ситуація потребувала більшої відповідальності, а також

зібраності для початку повторно створювати комфортне життя за кордоном, яке звичайно відбувалося не по власній волі. Респонденти відчували тиск особливо на психологічному рівні через те, що довелося звикати до іншого місця проживання, мови, культури, формувати нове оточення, шукати нову роботу, клієнтів. Прикладом слугують саме двоє учасників цього опитування, в них різний вік та життєвий досвід, автор навмисно не вказує імена та прізвища з метою збереження конфіденційності.

Першим прикладом є хлопець 18 років, якому довелося їхати закордон, щоб продовжувати вчитися за спеціальністю комп'ютерні технології по тій причині, що університет в якому він починав навчатися перебуваючи в Україні, знищено. У випадку цього учасника, пережитий негативний досвід відобразився саме у поведінці. Реакція організму яскраво виражала замкнутість, втрата цікавості до будь чого. Тому його дієвими методами для розвитку та особливо боротьби зі стресом виявились книги, нові знайомства але сильнішим впливом виявилася підтримка з боку нових викладачів навчального закладу. Допомога психолога та підтримка оточуючих зіграли найважливішу роль у період адаптації до нових умов та розвитку особистості. У юнака шлях до мрії тільки почався, за ним вже спостерігаються вагомні зміни у плані психологічної стійкості яка проявляється найбільше у впевненості власних дій, цінування свого життя та часу. Звичайно, що у такому віці ще не має ясного бачення свого майбутнього. Адже сам учасник зізнався, що майбутнє для нього поки, що наче туман. Наразі він обрав насолоджуватись своїм життям, вчитися мислити позитивно, а також зосередитися на тому, що він вже має та головне що може отримати якщо докладати більше зусиль, розширювати свої знання й набувати нових навичок.

Другим не менш цікавим прикладом виявилась жінка 30 років, починаючи свій шлях із маловідомої стилістки, мріяла про створення власного бізнесу на основі знань іміджу, стилю, вміння визначати особливості типажів.

Вона продовжувала розвивати свої знання, вкладатися у нові можливості для більш професійного зросту, розширювала коло знайомств, яке підтримувало всі її спроби і мотивувало для подальших дій відкрити власний бізнес-проект із наставництвом у Німеччині. Після того як учасниця спробувала зібрати свою першу групу жінок для створення поїздки, яка поєднує у собі психологічний розвиток, розкриття індивідуального стилю, організація розіграшів люксових прикрас.

Особливо робити дорогі подарунки стало визначним кроком для зросту й відкриття нового потоку клієнтів. З одного боку на початку такого рішення був присутній страх дозволити придбати подібні речі без почуття провини, а з другого боку цими діями вона здійснила невеличку мрію вже не одної українки. Разом з тим проведення практичних занять по стилістиці та відповідальна поїздка дала їй краще зрозуміти те, що вона йде у правильному напрямку до своєї мети й прагне набагато більшого аніж бути просто стилістом. Тому, лише за рік вона отримала безліч яскравих успіхів у сфері своєї діяльності, бо зараз працює не лише з українцями у форматі онлайн, а також бере замовлення від іноземних клієнтів. Отримавши певний досвід у розвитку власної особистості, вона поділилася деякими усвідомленнями, які також стали рушійною силою для подальших досягнень: «У темний період життя коли все набридає, з'являється розуміння, що неможливо знати все, тому варто довіритися спеціалістам, наприклад: психологи, консультанти по розвитку бізнесу. Тоді можна визнати, що проблеми які сприймалися набагато глобальніше насправді виявилися звичайними. Потім у період масштабних змін все відкривається зовсім інакше, що набуті знання можуть здаватися недостатніми але саме підтримка з боку професіоналів надають полегшення.

Ріст особистості завжди проходить через знаття «корони» та повній довірі до спеціалістів, світу та своїх бажань». Отже, ця людина досягла своєї мрії, так як з її боку був зроблений ризикований вибір стати підприємцем у

Німеччині, а враховуючи всі особливості цієї країни подібну власну справу відкрити нелегко. Тому лише завдяки важкій праці над своїм внутрішнім станом вийшло досягти професійного зросту як стиліст, ментор, наставник. Даний приклад повністю доводить те, що мрія здійснюється якщо окрім очікування активно додавати дії, навчитися довіряти, йти на ризик, не сумніватися у власних знаннях, бо саме сумніви найчастіше заважають йти у розвиток та робити більше спроб проявити себе.

Загалом, отримана інформація від кожного респондента свідчать про існування головної проблеми серед українців – ігнорування свого ментального здоров'я. Як виявилось це закладено у вихованні від представників покоління, що виростили ще за часи радянського режиму. Саме тому, суспільству важко висловлювати істинні почуття адже саме звідти походить нав'язане почуття провини за будь який прояв самовираження. Таким чином, недивно, що людина зростає без власних бажань або взагалі зникає усвідомлення того, що жити у легкості і достатку це цілком нормально. Але на щастя, все більше людей почали піклуватися про себе згадавши про важливість працювати над негативними установками, подавленими емоціями та робити більш активні дії для досягнення мрій.

У живописній роботі «Шлях до мрії» автор передає виключно власні почуття які відображають отриманий досвід. Дівчина розташована по центру композиції, символізує душу, що знаходиться на кінцевому етапі у досягненні своєї мрії, вбрання відтворено з легкої тканини білого кольору та не відноситься до чисто автентичного українського одягу. Білий колір одягу символізує чистоту душі. З психології кольору, він пом'якшує емоції та дає відчуття свободи. Отже, це означає, що душа відчуває себе вільною.

Прикметне, що характеризує саме український стиль – це рукава сукні, прикрашені вишивкою, але також нетиповою. Автор спеціально додала у вишивку саме ті орнаменти які підкреслюють один з головних меседжів

«кожна людина є енергією та має велику силу для подолання будь яких перешкод», на них зображено коло – символ сонця, божественна енергія, вічність; безконечник або кривий танець – символ сили та вічного буття. Звичайно, що раніше безконечник зображувався на чоловічих сорочках через його символіку але так як жінки також мають такі якості сили було доречно обрати саме цей орнамент.

Головна героїня зображена у русі вгору на сходах водоспаду, що символізує шлях на якому складно вистояти і який завжди має перешкоду у вигляді потоку води. Фон який також є центром композиції має форму кола, що виступає символом вічності та виглядає як портал до головної зірки бажань.

Увесь задній фон картини ділиться на 3 частини:

1 частина – небо, хмари та поля які вкриті густим туманом – символ майбутнього, бо його неможливо розгледіти та зрозуміти чого очікувати, хмари – символ думок, які складно контролювати але залежно від того який зміст думок, те й притягується до реального життя;

2 частина – поле соняшників – символ теперішнього часу на якому варто зосереджувати всю свою увагу, однак автор підкреслює рівень своєї художньої техніки, поділивши поле на дві частини;

3 частина – вода, фази Місяця, скелі – символ минулого.

Кожен із елементів у 3 частині має окремий сенс, що доповнює вже пройдений етап: вода – символ плинності часу, скелі – невикористанні шанси, фази Місяця тим не менш пояснюються окремо: молодий Місяць – створення своїх намірів; перша чверть – дії; прибуваючий Місяць – час удосконалювати щось; спадаючий Місяць – самоаналіз; остання чверть – відпустити все не потрібне; старий Місяць – відчуття спустошення, вигорання.

Фонові кольори усіх трьох частин, переважають блакитний, жовтий та синій кожен з них розкриває цікаві деталі до ідеї даної роботи. У психології кольору характеристика блакитного має символіку мрії, безтурботного

майбутнього та додає картині заспокійливу дію на нервову систему. Жовтий у цій роботі має поєднання із зеленим, що характеризується відчуттям спокою також як і блакитний колір. Синій у такому випадку відіграє роль непохитності що має влучне значення для минулого адже це про вміння відстоювати власні погляди на навколишній світ та не звертати увагу на те, що вже було сказано чи зроблено. Бо саме концентрація розуму на тому що вже відбулось, постійно заважає зосереджуватись на моменті, що відбуваються прямо «тут і зараз».

Висновок до I розділу

Сутність вищевикладеного зводиться до того, що автор акцентує увагу глядача на те, що у дипломній роботі працюють виключно емоції й почуття. Тому картина на кожного матиме різний вплив і це нормально якщо думки не будуть співпадати з думками автора. Адже головною задачею було не тільки нагадати про існування мрій, а щоб кожен з глядачів знайшов своє натхнення.

Тема «Шлях до мрії» виникла для того, щоб звернути увагу на те, що суспільству не вистачає часу на себе адже всі шукають проблеми, а не їх вирішення. Вибір кольорів, контраст та створений сюжет направлені надихати отримувати насолоду від життя, цінувати пройдений шлях та отриманий досвід, не хвилюватися стосовно майбутнього чи минулого, якщо є мрія, то сміливо до неї йти.

У дослідженні розкривається актуальність теми, головні проблеми та наводяться приклади на основі вже отриманого досвіду. Загалом вся зібрана інформація стосується не тільки представників творчих професій адже можуть стати корисними також для інших сфер зайнятості. Тому, мрія завжди матиме свою актуальність через те, що це перш за все інструмент для розширення простору, що допомагає проаналізувати власні потреби від життя й створити розумну стратегію для певних досягнень. Навіть результати опитування свідчать про те, що мрія завжди збувається але у першу чергу це залежить від рішень і дій самої людини.

РОЗДІЛ II. КОМПОЗИЦІЙНЕ ТА ПЛАСТИЧНО-КОЛОРИСТИЧНЕ РІШЕННЯ

2.1. Композиційна структура дипломної роботи

Будь-який живопис чи малюнок має починатися з композиційного розташування зображення на аркуші паперу чи полотні. Щоб найбільш ефективно впоратися з поставленим завданням, були задіяні традиційні методи пошуку ідеї, без використання графічного планшету та додаткових програм, автор виконав головний ескіз роботи використовуючи ручки-лінери, гуашеві та акварельні фарби. Для остаточного вирішення було створено декілька ескізів. Основним етапом роботи стало лінійно-конструктивне зображення центральних елементів композиції. Після виконання лінійного ескізу було проведено пошук тонального вирішення твору. Перший ескіз виконувався спочатку у графічній техніці, другий ескіз був виконаний у живописній техніці з використанням гуашевих фарб з повною деталізацією, третій ескіз був створений також у живописній техніці але з використанням акварельних фарб. Таким чином автор вирішила задачу компоновання та було обрано найбільш вдалий варіант.

Для досягнення повної проробки головного ескізу було використано фотоматеріали, а саме – водоспад, фази освітлення Місяця, води, зірки, традиційних орнаментів. Фотоматеріали не використовувались для зображення центральної фігури, соняхів, неба та скель.

Після вибору та промальовки було зроблено точний ескіз, який в подальшому був перенесений на полотно без використання додаткових інструментів у вигляді друку.

2.2. Колорит роботи

Колорит – це одна з найважливіших засобів естетичної виразності твору. Колориту пов'язаний із змістом і задумом твору, з стилем та індивідуальністю майстра. За характером колорит може бути спокійним або напруженим, холодним або теплим, світлим або темним. Також колорит може відрізнятися за ступенем насиченості і сили кольору – яскравим, стриманим або бляклим. В кожній роботі колорит утворюється за допомогою складних взаємодій фарб, які узгоджуються за законами гармонії, доповненням та контрасту.

Перші колористичні спроби мали різні варіанти. Остаточний ескіз має яскраву і складну колористичну гаму, яка відповідає ідейно-смісловому навантаженню твору.

Проблема колориту була вирішена за допомогою розробки кольорових ескізів. В кінці роботи утворилася складна і контрастна гама кольорів, що витримує роботу у складному колориті.

У процесі пошуку відтінків була розібрана градація кольорів, яка дала змогу знайти складні відношення, які були використані у процесі першої та другої прописки живописного твору. Дипломниця намагалась досягти врівноваженості складних яскравих і темних відтінків у роботі. Автор виконала декілька ескізів у кольорі та було обрано найкращий за гаммою.

Після того, як автор перенесла картон на полотно було зроблено підмальовок без використання білил. Колорит дипломної роботи можна розділити на три групи – блакитний, жовтий, синій. Автор промодельював усі форми за допомогою напівтонів. Моделюючи тоном, художник використав основний принцип підпорядкування деяких форм загальним, великим формам.

У центрі композиції зображена жіноча фігура, яка піднімається по сходах-водоспаду, тому для написання фігури було підібрано білий та світло сірі кольори, який додає контраст, відображає значущість фігури та ефект психологічної свободи.

На задньому плані у формі кола зображено портал до зірки бажань з космічним небом. Написаний він складними холодними відтінками. Задній фон поділено на 3 частини, кожна з частин доповнює одна одну по колориту та по ідейно-смісловому навантаженні.

2.3. Деталізація

Кожен автор створює свою структуру і має різні рішення як композиційні, колористичні так і фактурні. У роботі з олійними фарбами виділяють 2 варіанти застосування фарб – корпусне письмо і лесування. Завдяки таким прийомам утворюється вся багатоманітність олійної техніки. Олійний живопис може бути пастозним, напівпастозним та виконаним в техніці нанесення фарби способами лесування. В одній техніці є виражений рельєф, в іншій – гладка поверхня.

Найбільш фактурні мазки досягаються за допомогою мастихіну або шпателя.

На задньому плані роботи застосовано змішану техніку лесування та рельєфу який був нанесений за допомогою тонкої кисті, гладкого нанесення мазка, для того щоб підкреслити плановість.

На передньому плані автор використав також техніку лесування.

Висновок до 2 розділу

Для вирішення композиційної проблеми було виконано декілька ескізів за допомогою гуашевих та акварельних фарб. Після остаточного ескізу було виконано тональне рішення роботи, після чого затверджено остаточний варіант ескізу. При пошуках колористичного рішення було використано традиційні інструменти акварельний папір, ручки-лінери, гуашеві та акварельні фарби для досягнення якісного результату.

РОЗДІЛ III. ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ

3.1. Олійний живопис, етапи виконання

3.1.1. Особливості техніки живопису та її виконання.

Олійний живопис – це різновид живописної техніки з використанням фарб на органічній олії. Залежно від художнього твору, автор обирає матеріали і ту чи іншу живописну техніку. Художні твори класифікують за їх технікою.

Авторський твір створюється на спеціальній поверхні. Для монументального живопису характерною основою для твору є стіна споруди, для станкового – здебільшого полотно. На основу наноситься спеціальний ґрунт, по якому виконується ескіз майбутньої роботи. Як правило ескіз наноситься тонким шаром олійної фарби.

Фарби складаються з природного або штучного барвника і в'язучої речовини. В'язуча речовина необхідна для того щоб утримати барвник на ґрунтованій поверхні.

Існують такі техніки олійного живопису : «багатошаровий» і «alla prima».

В основі багатошарової техніки лежать три етапа : підмальовок, прописка, лесування. Шарів у такої роботи може бути безліч, все залежить від того, якого результату хоче досягти майстер. Такі майстри, як Леонардо Да Вінчі, Рембрандр, Рафаель та інші використовували саме техніку багатошарового нанесення фарби.

В основі живописної техніки Alla prima лежить принцип пастозного нанесення олійної фарби. Така техніка дозволяє працювати на пленері або з етюдом невеликого формату. Працюючи жорсткими щетинними пензлями або мастихіном, картина виходить фактурною. Густо накладаючи фарбу, можна формувати, рухати і перемішувати барвистий шар. Фарби відрізняються одна від одної своїми властивостями. Наприклад, білила і кадмій мають щільну структуру, що дозволяє працювати пастозно (пастоподібно) або корпусно. Не завжди

вистачає одного сеансу для завершення картини. Для того, щоб фарба не сохла занадто швидко, картину ставлять в прохолодне і захищене від сонця місце.

3.1.2. Підмальовок

Підмальовок – це перший барвистий шар у картині, який виконується для перенесення ескізу на полотно. Як правило, підмальовок виконується тонким шаром. Найкращим кольором для підмальовок служить сієна палена. Така фарба добре вбирає як холодний, так і теплий пігмент і вважається нейтральним відтінком для прописки.

У процесі створення підмальовку слід вживати фарби, що швидко висихають. Тонкошарове нанесення фарби також дає можливість швидко і рівномірно просохнути. Іноді ґрунт може змінювати колір і яскравість фарби. Це залежить від того, як швидко ґрунт вбирає пігмент. Якщо ґрунт сильно вбирає пігмент, то колір стає пожухлим і втрачає яскравість. Тому краще обирати не сильно вбираючий ґрунт.

Перед тим, як нанести першу прописку слід добре просушити підмальовок і покрити його лаком.

3.1.3. Прописка

Підмальовок виконується поступово. Шар за шаром, нарощуючи товщину. У процесі прописки автор використав підхід від темного до світлого. Спочатку наносились темні відтінки і напів тіні, а потім світлі. Такий метод спрощує пошук тонового відношення кольорів. Прописка ведеться тонкошарово. Під час прописки накладається точний тон і колір в локальних місцях по всій роботі.

На першому етапі роботи художник приділяв більшу увагу на рисунок і форму, а в прописці – на тон, колір і деталізацію.

3.1.4. Лесування

Лесування наноситься тонким шаром напівпрозорих фарб або тонко розтертими непрозорими фарбами.

Важливо під час багатошарової прописки не втратити малюнок і поступово посилити звучання кольорів і заданого тону.

Метод Лесування створюється за допомогою оптичного змішування фарб, вироблений кращими майстрами образотворчого мистецтва.

Виконуючи цей метод, важливо дотримуватись деяких рекомендацій:

- перед початком роботи з підмальовком слід протерти основу олією або лаком;
- розчинником можуть виступати жирні олії у згущеному вигляді, олійні лаки для живопису або скипидар;

- за допомогою лесування можна досягти, як яскравого й сильного тону, так і погашення яскравих фарб; чим ніжніші лесування за тоном, і чим вони світліші, тим світліша підготовка. На темній підготовці можна отримати й глибокі лесування;

- лесованих шарів може бути безліч;

- рівне накладення негустої фарби для лесування можна виконати пензлем, шовковою ганчіркою або пальцями;

- перед нанесенням наступного шару, попередній має бути добре про сушеним;

- при великій кількості лесувань, якщо було введено багато олії, живопис темнішає;

- невдалі лесування треба усувати з живопису м'якушем хліба й ватою;

- тонує лесування добре лягають на підмальовок із гладенькою поверхнею, а моделюючі – і на фактурний підмальовок.

3.1.5. Фактурність та матеріальність живопису.

Перша кольорова суміш, яку наносять на ґрунт, називається імпріатурою. Завдяки правильно підбраному кольору для імпріатури майстер може заздалегідь підготувати бажану загальну гармонію. Топовий колір просвічується через тонкі шари олійних фарб, що дає художнику можливість створити більш цільну роботу і задати власне топове рішення для картини. В епоху Відродження

найбільш розповсюджені кольори імпріматири були наближенні до світлого тілесного кольору – охристі з різноманітними зелено-сірими відтінками.

Для виконання своєї дипломної роботи я обрала зелено-сірий колір фарби.

Під час виконання промальовок, прописок і лєсувань важливо дотримуватися деяких правил: для письма кожного кольорового тону слід застосовувати чисті пензлі. Важливо стежити за тим, щоб пензлі, які використовувались для темних пігментів, не були використані для світлих, так як олійна фарба довго сохне і пігменти легко змішуються між собою. А отже, досягти чистого або світлого кольору, використовуючи одні і ті самі пензлі, буде неможливо.

Фактурність у живописі служить для передачі матеріальності та предметності середовища.

Сучасні тенденції в живописі дають можливість використовувати будь-як техніку в роботі, а також, поєднувати різні техніки між собою. Тому деякі сучасні майстри використовують в картині як пастозні мазки, так і напівпрозорі або розтерті. Використовують як гладкі мазки, розтираючи на поверхні, так і шороховаті, накладаючи пастозно пензлем або мастихіном.

3.2. Основні матеріали для живописного твору

3.2.1. Полотно

Для дипломної роботи в якості основи було обрано полотно розміром 60x100 см, з бавовни, щільність: дрібне зерно (220г/м²) з желатиною проклеюю та акриловим ґрунтом, яке натягували на підрамник зі скосами із породи дерева (сосна).

Підрамник виготовляється із рейок, які мають витримати полотно, ґрунт та товщину фарби без провисання та перекосів, забезпечуючи ідеально рівну поверхню. Рейки підрамника мають скоси або бортики з внутрішньої сторони,

завдяки чому натягнуте та заґрунтоване полотно набуває однорідної поверхні та не приклеюється до дерева.

3.2.2. Ґрунти. Клей. Ґрунтування полотна на підрамнику

Наступним етапом підготовки полотна до роботи є процес ґрунтування. Ґрунт – спеціальна речовина, якою обробляється полотно перед нанесенням олійної фарби. Ґрунт складається з декількох компонентів : єднальні компоненти, наповнювачі, добавки.

Починати роботу без покриття основи ґрунтом не можна. Це призводить до почорніння фарб та подальшого відлущування. Призначенням ґрунтового шару є забезпечення довготривалим зв'язкам між шарами фарби та основою. А також, збереження роботи від руйнуючого впливу навколишнього середовища, що забезпечує довготривале зберігання картини.

3.2.3. Олійні фарби та фарбуючі речовини

Для написання дипломної роботи було використано велику кількість фарб різних барвників. Серед них як ахроматичні так і хроматичні фарби. Серед хроматичних пігментів використовувалося багато спектральних кольорів, мінеральні (неорганічні), органічні фарби на їх основі. Кадмієві пігменти – кольори яскраві та насичені від лимонно – жовтого до червоного. Кадмії жовті мають декілька відтінків: помаранчевий, темний, середній, лимонний. Крім лимонно-жовтих, вони дуже міцні, дають гарне покриття та застосовуються у всіх видах живопису.

Також при написанні використовувались такі фарби як: Севрська блакитна (530) – фарба блакитного кольору з пігментами P.V.15, P.W.6. Світлостійкість 3, насичена, добре змішується з іншими фарбами. Лимонна (511) – яскравий відтінок жовтого кольору з пігментом P.Y.3, має середню світлостійкість.

Жовта світла (506) – пігменти P.Y.1, P.Y.3, має середню світлостійкість, добре змішується з іншими фарбами.

Зелена трав'яна (525) – насичений, має пігменти P.G.8, P.Y.83 та середню світлостійкість, довго сохне але добре змішується з іншими фарбами.

Краплак червоний (118) – стійкий, має пігменти P.R.264.

Кадмій червоний (113) – насичений, пігменти P.R.4, P.R.170, світлостійкий, використовувався виключно для деталей.

Сієна палена (126) – насичений, напівпрозорий, має найвищу світлостійкість, добре змішується, пігменти P.Br.7, P.R.101.

Вохра золотиста (515) – пігменти P.Y.43, P.Y.42, P.R.102, має високу покривальну властивість та найвищу світлостійкість.

Кобальт синій середній (A) (116) – прозора, пігменти P.B.29, P.B.15:1, P.W.4, алюмінат кобальта. Фарба дуже стійка до зовнішніх впливів, має середню світлостійкість застосовується у всіх техніках живопису, підходить для лесування.

Ультрамарин (127) – напівпрозора, насичена, має середню світлостійкість, пігменти P.B.29, стійкий крім впливів кислот. В олійному живописі під впливом кислот жирного ряду втрачає інтенсивність забарвлення, біліє.

Сажа газова (124) – непрозора, має високу покривальну властивість та середню світлостійкість, пігмент P.Bk.7.

Білила титанові (502) – непрозора, не реагує на атмосферні впливи, має високу покривальну властивість та найвищу світлостійкість, пігменти P.W.6, P.W.4.

Усі ці кольори фарб та отримані від них відтінки використовувалися автором дипломної роботи.

3.2.4. Олія для фарб та інші розчинники

На сьогодні, найліпшими розчинниками для олійного живопису є скипідар, уайт-спірит та їх суміш.

Скипідар є найкращим розчинником для олійних фарб на основі льняної олії та лаків для живопису. Застосовується у чистому вигляді, в суміші з олією, лаками та уайт-спіритом.

Уайт-спірит – безбарвна рідина, слабо зв’язує, повністю зникає та швидко висихає. Є продуктом перегонки нафти, його застосування обмежується технікою олійного живопису. Уайт-спіритом можна мити пензлі, тому у деяких випадках на палітрі розміщують дві масленки (одна для миття пензлів, інша – для розчинника фарб). У чистому вигляді уайт-спірит використовується для підмальовки довгострочної роботи (нанесення фарб тонким шаром) та лесирування. Також застосовується для довготривалих етюдів та роботи у техніці “алла-пріма” в один-два сеанси, але при висиханні не завжди дає рівний шар фарби, який може мати пожухлості в місцях, де тонко покладена фарба.

У дипломній роботі використовувався розчинник без запаху фірми «Rosa», має у складі очищену суміш аліфатичних вуглеводнів так як дипломна робота виконувалась у власній майстерні.

3.4. Оформлення закінченої роботи

3.4.1. Рама, виготовлення та лакування

Важливе значення в завершальному етапі створення картини є оформлення роботи в спеціальну раму. Завдяки рамі глядач зосереджує погляд із буденного життя до художнього образу. Рама доповнює картину і надає завершеності роботі. Рами бувають різних форм і відтінків. Бувають вузькі та широкі. Головне завдання рами це підкреслити художній твір і зосередити погляд глядача на роботі.

Рама не повинна відволікати глядача від твору. Але у сучасних тенденціях цілком дозволено відходити від класики не оформлюючи картину у раму, особливо якщо йдеться про сучасний інтер’єр, то в такому випадку картина виглядає добре і без рами. Серед поціновувачів

мистецтва все більше обирають картину без додаткового оформлення адже це дає картині більше свободи.

Для покриття автор даної роботи обрала акрил-стірольний лак фірми «Лазурит», висихає швидко, має різкий запах тому бажано використовувати у добре провітрюваних приміщеннях.

Висновок до розділу 3

Дотримання технологічної частини відіграє дуже важливу роль у створенні картини. Правильно підібрані матеріали, техніка, дотримання певних норм у написанні твору, позитивно впливають на цілісність картини. Виконаний живописний твір повністю відповідає вимогам технологічної частини.

РОЗДІЛ IV. ЕКОНОМІЧНА ЧАСТИНА

4.1. Кількість та ціна використаних матеріалів

Кількість та ціна використаних матеріалів, що було використано у дипломній роботі, представлено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Кількість та ціна використаних матеріалів

№п/п	Назва	Ціна/шт.	Кількість/ шт.	Сума, грн
1.	Пензлі	різна	10	400
2.	Олійні фарби	різна	20	1350
3.	Полотно на підрамнику	різна	1	636
4.	Розчинники	60	3	180
5.	Щітка для лакування	27	1	27
6.	Лак	207	1	207
Загальна сума				2800

Виходячи з кількості використаних матеріалів вираховано вартість матеріалів кожного окремо й всіх разом, що становить 2800 грн. включаючи витрати на підрамник та полотно.

Розрахунок накладних витрат до локальних кошторисних розрахунків представлено у таблиці 4.2

Таблиця

4.2

Розрахунок накладних витрат до локальних кошторисних розрахунків

1.		Нормативна трудомісткість у прямих витратах (робітників), (люд. – год.)	1010
----	--	---	------

2.		Усереднені коефіцієнти переходу від нормативної трудомісткості робіт, які передбачаються у прямих витратах, до трудовитрат працівників, заробітна плата яких передбачається у накладних витратах	0.112
3.		Трудомісткість у накладних витратах, (люд. – год.)	113,12
4.		Усереднена вартість люд.-год. робітників, заробітна плата яких враховується у накладних витратах	25,20
5.	I блок	Заробітна плата у накладних витратах, (грн.)	2850
6.		Заробітна плата в прямих витратах, (грн.)	25452
7.	II блок	Збори на обов'язкове соціальне, пенсійне страхування і внески у Державний фонд сприяння зайнятості населення, (грн.)	9540
8.		Усереднені показники для визначення коштів на покриття решти статей накладних витрат, (грн., люд. – год.)	0,73
9.	III блок	Кошти на покриття решти статей накладних витрат, (грн.)	261
10.		Загальна маса накладних витрат, (грн.)	16254

4.2. Загальна вартість роботи

Таблиця 4.3

1.	Кількість витрачених годин	1010 год.
2.	Погодинна ставка	25,20 грн./год.
3.	Основна заробітна плата	1010 x 25,20 грн. = 25 452

4.	Витрати на матеріали	2800 грн.
5.	Всього прямих витрат	$25\ 452 + 2800 = 28\ 252$
6.	Накладні витрати	16 254
7.	Собівартість робіт	$28\ 252 + 16\ 254 = 44\ 506$
8.	ПДВ	$44\ 506 \times 0,2 = 8\ 901$
9.	Коштовна вартість роботи	$44\ 506 + 8\ 901 = 53\ 407$

Загальна вартість виконаної роботи

Висновок до 4 розділу.

Виходячи з кількості використаних матеріалів вираховано вартість матеріалів кожного окремо й всіх разом, що становить 2800 грн. та розрахунку накладних витрат до локальних кошторисних рахунків було вираховано загальну вартість твору, яка складає 53 407 грн.

РОЗДІЛ V. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. Охорона праці

5.1.1. Загальна характеристика умов роботи

Охорона праці – це система законодавчих актів, соціальних, економічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних заходів і засобів, що забезпечують безпеку, збереження здоров'я і працездатності людини в процесі роботи. Ця система доповнюється комплексом протипожежних заходів.

Створення малярського твору мистецтва із застосуванням клею ПВА для ґрунтовки, олійних фарб та розчинників відноситься до виробництва із застосуванням хімічних матеріалів. Хімічне виробництво належить до галузі промисловості, яка представляє небезпеку здоров'ю людини та навколишньому середовищу. Під час роботи із вищевказаними матеріалами виникає загроза отруєння людини свинцевими сполуками, хромовими, стронцієвими і т.д. Утворення парів у процесі висихання речовини (клею, фарб, розчинників, які містять титан, цинк, різні окиси металів і т.п.) та вдихання їх дихальними шляхами, можуть спричинити виникнення різноманітних хронічних хвороб легенів, трахей, бронхів тощо. На фоні таких захворювань може розвинути туберкульоз, тому вищевказані фактори відносяться до небезпечних та шкідливих виробничих факторів (можуть призвести до професійного захворювання або виробничої травма).

Ненормальні метеорологічні умови, низька температура повітря в осінньо-зимовий період (час реалізації дипломного завдання), забруднення повітря шкідливими газами, вологість повітря (80 – 85%), є несприятливими умовами для виготовлення живописного твору та шкодить здоров'ю людини. Тому у процесі роботи необхідно дотримуватись всіх заходів безпеки. При роботі зі шкідливими речовинами повинні застосовуватися індивідуальні засоби захисту, а також спеціальне обладнання та пристрої.

5.1.2. Аналіз небезпечних та шкідливих виробничих факторів

Дипломна робота виконувалася в домашніх умовах (гуртожитку). Робоче місце обладнане необхідним обладнанням для освітлення, вікном для провітрювання приміщення.

У процесі роботи використовувались легкозаймисті, вогнебезпечні хімічні речовини – розчинники, тому дипломниця чітко дотримувалась правил протипожежної безпеки:

- тримати ємності у місці, без доступу прямих сонячних променів;
- тримати ємності щільно закритими (для запобігання високої концентрації небезпечних парів у повітрі – запобігання займанню, запамороченню та отруєнню).

Оскільки олійні фарби містять у своєму складі шкідливі для організму людини речовини, щоразу після закінчення роботи і прибирання робочого місця, очищення задіяних інструментів, студентка ретельно відмивала руки та забруднені ділянки шкіри теплим мильним розчином.

Для очищення робочих інструментів – пензлів та мастихіну – використовувались ганчірки, які замаслювались та пропитувались вогнезаймистими речовинами. Для запобігання пожежної небезпеки вони утилізувались або зберігались у целофанових добре згорнутих пакетах, у місцях, де виключався контакт з сонячними променями та нагрівальними приладами.

5.1.3. Токсикологічна характеристика речовин та матеріалів

При виконанні дипломної роботи використовуються речовини і матеріали, токсикологічна характеристика яких наведена в таблиці 3. Заходи безпеки при роботі зі шкідливими речовинами: вентиляційні установки, використання засобів індивідуального захисту: вологе прибирання приміщення, спец. одяг.

Токсикологічна характеристика застосованих матеріалів.

Засоби безпеки

5.1.4. Визначення категорії лабораторних приміщень

Кафедра образотворчого мистецтва, в умовах якої виконувалася робота, розташована на першому поверсі двоповерхової цегляної будівлі.

Згідно УНТП10-90 приміщення за вибухонебезпечною і пожежною безпекою відносяться до категорії «В».

Згідно БНіП 2.01.02-85 будівля, де знаходиться лабораторія, відноситься до III міри вогнестійкості, оскільки несучі стіни з цегли, стійкі під дією вогню, не запалюються, не тліють, не обвуглюються. Зони, де розташовані

Найменування матеріали	Клас небезпки ДСТУ 12.1.007-88	ГДК в повітрі, робочій зоні, ДСТУ 12.1.005-88	Характер дії на людину	Заходи безпеки
Олійні фарби, розчинники для олійних фарб	4	6	Отруєння, захворювання органів дихання, засмічення верхніх дихальних шляхів	Вентиляція, індивідуальний засіб захисту, вологе прибирання

приміщення майстерні, відносяться до класу П-Іа та П-ІІ.

Відстань від найбільш віддаленого робочого місця до евакуаційного виходу — 17 м. Згідно ГОСТ 12.1.005-88 вибираємо допустимі і оптимальні параметри, які вводимо у таблицю 5.

Таблиця

5. Параметри мікроклімату в лабораторії

Категорія робіт по енерго-витратам організму	Період року *	Температура		Відносна вологість, %, не більше		Швидкість руху повітря, м/с, не більше	
		Допустима	Оптимальна	Допустима	Оптимальна	Допустима	Оптимальна
Середньої важкості II-а	холодний	17-23	18-20	75	40-60	0,3	0,2
Середньої важкості II-а	теплий	22-27	20-22	75	40-60	0,3	0,2

Фактичні параметри мікроклімату в приміщеннях майстерні: $t=18-22$ 0С, відносна вологість 45-55%. Згідно СНіП 2.04.05-92 для нормалізації параметрів мікроклімату передбачено застосування вентиляції в теплий та опалювання (додаткові електрообігрівачі) в холодний періоди року.[16]

5.1.5. Освітлення

У світлий час доби в приміщеннях аудиторії передбачено використання природного освітлення. Природне освітлення — бічне одностороннє, здійснюється крізь вікно у зовнішній стіні будівлі.

Мінімальне значення коефіцієнта природної освітленості, що нормується для IV розряду зорових робіт згідно СНіП II-4-79 (23-05-95) становить

$$e_{нП} = 1,5\%,$$

оскільки робоче приміщення розташоване в IV смузі світлового клімату, то $e_{IV} = m * c * e_{III}$, де m – коефіцієнт світлового клімату, дорівнює 0,9; c – коефіцієнт сонячності клімату, дорівнює 0,85 (Полтава знаходиться в IV поясі північніше на 500 п.ш.).

$$e_{IV} = 1,5 * 0,9 * 0,85 = 1,16\%$$

У темний період доби застосовують штучне освітлення, яке в робочому приміщенні є загальним та уточнюється софітом. Приміщення освітлюється однотипними світильниками однакової потужності. Джерела штучного освітлення — люмінесцентні лампи ЛД 40-4, тип світильника ПВЛМ 2*40. нормоване мінімальне значення освітленості для 4 розряду зорових робіт згідно СНіП II-4-79 (23-05-95) складає

$$E_{min} = 200 \text{ лк (пів розряд - В)},$$

при цьому фон – середній, контраст – середній.[20] 5.2.Безпека у надзвичайних ситуаціях

5.2.1. Електробезпека

Електробезпека – це система організаційних та технічних заходів і засобів, що забезпечують захист людей від шкідливого та небезпечного впливу електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

Правила електробезпеки регламентуються правовими і технічними документами, нормативно-технічною базою. Можливі способи захисту

- електрична ізоляція;
- захист від випадкового дотику до струмоведучих частин;
- захисне заземлення, занулення, зрівнювання електричних потенціалів;
- захисне відключення;
- застосування наднизької (безпечної) напруги;
- контроль і профілактика пошкодження ізоляції;
- захист від небезпеки при переході з вищої сторони на нижчу;

- електричне розділення кіл;
- застосування індивідуальних захисних засобів.

Електробезпека в робочих майстернях представляє правильне використання софітів, обігрівачів(у холодну пору року) та різних електроприладів.

При неправильному використанні предметів, що працюють від електрики може статись коротке замикання та пожежа.

У майстерні зберігається велика кількість легкозаймистих матеріалів (розчинники, лаки), які можуть спалахнути при найменшому контакті з вогнем. Тому для того, щоб уникнути короткого замикання та виникнення пожежі потрібно звертати увагу на справність проводки, розеток та шнурів електроприладів.[24]

5.2.2. Пожежна безпека

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що поширюється у часі та просторі.

Причиною пожежі може бути необережне поводження з вогнем, незнання правил та норм пожежної безпеки, недбале ставлення до своїх обов'язків, навмисний підпал.

Безпосередньо причиною пожежі може стати у непередбачений час, у непередбаченому місці, з точки зору пожежної безпеки, поява того чи іншого компоненту, який бере участь в процесі горіння, а відтак, з метою профілактики, недопустимими є такі умови, що можуть призводити до неконтрольованих процесів горіння.

Оскільки саме в майстернях зберігаються легкозаймисті речовини потрібно контролювати температуру у приміщеннях, зберігати легкозаймисті розчини в спеціальному місці з добре закритими кришками. Усі речі, які можуть бути

промаслені чи просякнуті такими речовинами тримати у недоступному для вогню місці або утилізувати.

Наслідком неправильного поводження з легкозаймистими та горючими речовинами є пожежа.

Пожежна безпека – технічний стан будь-якого об'єкту, при якому виключається виникнення пожежі, а у випадку її виникнення виконується захист людей та матеріальних цінностей.

Закон України «Про пожежну безпеку» забезпечується:

- системою запобігання пожеж;
- системою пожежного захисту.[18]

5.2.3. Безпека життєдіяльності при вибухах

Вибух – надзвичайно швидке перетворення речовини, яке супроводжується миттєвим виділенням великої енергії в невеликому об'ємі. Суттєвою ознакою вибуху є різке збільшення тиску, яке викликає у навколишньому середовищі ударну хвилю.

Хімічним вибухом називають швидке хімічне перетворення речовини (системи речовин), що розповсюджується і протікає з виділенням великої кількості теплоти і утворенням газоподібних продуктів. З цього визначення витікають чотири основні умови, якими повинна задовольняти хімічна реакція для того щоб вона могла протікати у формі вибуху, а саме:

- екзотермічність;
- утворення газів або пари;
- велика швидкість;
- здатність до розповсюдження.

До хімічних вибухів відносяться вибухи речовин, горючих газів, вугільного або іншого органічного пилу.

Висновок до розділу 5.

При аналізі особливостей роботи обладнання визначені основні небезпечні та шкідливі фактори, що діють на працюючих та розглянуті запобіжні пристосування та організаційні заходи по обмеженню їх дії в межах норм. Проаналізовані можливі надзвичайні ситуації в регіоні та на районі, де розміщена майстерня, розроблені превентивні заходи на випадок виникнення надзвичайних ситуацій, зроблені розрахунки з охорони праці та цивільного захисту.

Роботу вдалось виконати з дотриманням технологічних вимог та необхідних заходів безпеки.

Забороняється виконання роботи в стані алкогольного, токсичного або наркотичного сп'яніння. Палити дозволяється тільки в спеціально встановлених місцях. Під час роботи на працівника можуть впливати такі небезпечні та шкідливі виробничі фактори:

- Підвищена загазованість повітря робочої зони;
- Підвищена рухливість повітря;
- Підвищене значення напруги в електричному колі;
- Недостатня освітленість робочої зони;
- Гострі кромки, задирки, шорсткість на поверхнях заготовок, інструментів і обладнання.

Працівник повинен бути забезпечений засобами індивідуального захисту в відповідно до встановлених норм.

ВИСНОВКИ

Живописна дипломна робота освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на тему «Шлях до мрії» створена автором згідно виданого завдання і відповідно до вимог.

Твір мистецтва висвітлює важливість та актуальність мрії для сучасної людини навіть у період воєнного стану в країні.

Дана робота представляє собою погляд художника на психологічні проблеми, що стосується лише внутрішнього стану. Ідея та сюжет роботи є повністю авторським рішенням.

Сутність вищевикладеного зводиться до того, що автор акцентує увагу глядача на те, що у дипломній роботі працюють виключно емоції й почуття. Тому картина на кожного матиме різний вплив і це нормально якщо думки не будуть співпадати з думками автора. Адже головною задачею було не тільки нагадати про існування мрій, а щоб кожен з глядачів знайшов своє натхнення. Тема «Шлях до мрії» виникла для того, щоб звернути увагу на те, що суспільству не вистачає часу на себе адже всі шукають проблеми, а не їх вирішення. Вибір кольорів, контраст та створений сюжет направлені надихати отримувати насолоду від життя, цінувати пройдений шлях та отриманий досвід, не хвилюватися стосовно майбутнього чи минулого, якщо є мрія, то сміливо до неї йти.

У дослідженні розкривається актуальність теми, головні проблеми та наводяться приклади на основі вже отриманого досвіду. Загалом вся зібрана інформація стосується не тільки представників творчих професій адже можуть стати корисними також для інших сфер зайнятості. Тому, мрія завжди матиме свою актуальність через те, що це перш за все інструмент для розширення простору, що допомагає проаналізувати власні потреби від життя й створити розумну стратегію для певних досягнень. Навіть результати опитування свідчать

про те, що мрія завжди збувається але у першу чергу це залежить від рішень і дій самої людини.

Для вирішення композиційної проблеми було виконано декілька ескізів за допомогою гуашевих та акварельних фарб. Після остаточного ескізу було виконано тональне рішення роботи, після чого затверджено остаточний варіант ескізу. При пошуках колористичного рішення було використано традиційні інструменти акварельний папір, ручки-лінери, гуашеві та акварельні фарби для досягнення якісного результату.

Дотримання технологічної частини відіграє дуже важливу роль у створенні картини. Правильно підібрані матеріали, техніка, дотримання певних норм у написанні твору, позитивно впливають на цілісність картини. Виконаний живописний твір повністю відповідає вимогам технологічної частини.

Виходячи з кількості використаних матеріалів вираховано вартість матеріалів кожного окремо й всіх разом, що становить 2800 грн. та розрахунку накладних витрат до локальних кошторисних рахунків було вираховано загальну вартість твору, яка складає 53 407 грн.

При аналізі особливостей роботи обладнання визначені основні небезпечні та шкідливі фактори, що діють на працюючих та розглянуті запобіжні пристосування та організаційні заходи по обмеженню їх дії в межах норм.

Створення живописного мистецького твору передбачають чітке виконання правил охорони праці та безпеки життєдіяльності при надзвичайних ситуаціях. Система запропонованих заходів щодо охорони праці відповідає існуючим нормам та забезпечує безпеку і нешкідливість умов виконання дипломної роботи, а також сприяє збереженню здоров'я і працездатності виконавця.

Дипломна робота виконувалася з дотриманням усіх заходів безпеки, що запобігло виникненню травм та шкоди здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Квун А. Перепрограмуйте свій мозок [Електронний ресурс] / Айлін Квун. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://coworkingplatforma.com/ua/blog/mind-hacking-your-way-to-self-improvement>
2. ЗоряСте. Що трапилося із мистецтвом [Електронний ресурс] / ЗоряСте. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mitec.ua/shho-trapilos-z-mistetstvom>.
3. Комісарова О. Ознака психічного здоров'я. Психолог розповів, навіщо людям мрії [Електронний ресурс] / Олександра Комісарова. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://suspilne.media/164480-oznaka-psihicnogo-zdorova-psiholog-rozpoviv-naviso-ludam-mrii>
4. Кехо Д. Квантовий воїн / Джон Кехо., Пер. з англійської, 2020. – 198 с.
5. Шер Б. Готтліб Е. Мистецтво мріяти. Як отримати те, чого насправді бажаєш/ Wishcraft. How To Get What You Really Want/ Барбара Шер. Енні Готтліб., Пер. з англійської, 2016. – 432 с.
6. Карнегі Д. Як подолати неспокій і почати жити / Дейл Карнегі., Пер. з англійської - КМ-Букс, 2022. – 352 с.
7. Толле Е. Сила моменту Тепер. Посібник із духовного просвітлення / Екгарт Толле., Пер. з англійської – Я. Вінницька., Terra Incognita, 2017. – 224 с.
8. Жердзіницький В.Є. Техніка і технологія: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — Х.: Колорит, 2006. — 327 с.
9. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. – К.: Махаон – Україна, 2008. – 512 с.
10. Конспект лекцій з дисципліни «Охорони праці»
11. ДСТУ 2272-93. Пожежна безпека. Діє з 01.01.95.
12. Гузюк В. Малярні та опоряджувальні роботи: навч. посіб. / В. Б. Гузюк, Т. Б. Федечко. – Львів :Світ, 2021. – 332 с.

13. ГОСТ 12.0.003-74 ССБТ. Небезпечні виробничі фактори. Класифікація. – Діє з 01.01.76
14. ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ. Санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони. – Діє з 01.01.89.
15. ГОСТ 12.1.007-88 ССБТ. Токсичні речовини. Класифікація. Основні вимоги по безпеці. – Діє з 01.01.89.
16. ГОСТ 12.1.003-89 ССБТ. Шум. Основні вимоги безпеки. – Діє з 01.07.89.
17. СНіП 2.01.02-85. Протипожежні норми проектування будівель і споруд. – М.:Будвид., 1986. – 16 с.
18. СНіП 2.04.05-92. Опалення, вентиляція і кондиціонування повітря. – М.: Будвид., 1992. – 64 с.
19. СНіП 23-05-95 (ІІ-4-79). Природне та штучне освітлення. Норми проектування. – М.:Будвид., 1995. – 48с.
20. ГОСТ 12.1.004-91.ССБТ. Пожежна безпека. Основні вимоги. Діє з 01.07.91.
21. Матеріали і техніка олійного живопису : навч. посібник / укладач:О. Я. Музика. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2013. – 114 с.
22. Берлач О. П., Галькун Т.Д. Технологічні особливості матеріалів: живопис, реставрація. Технологічний практикум для бакалаврів, магістрантів образотворчого мистецтва. Навчально-методичне видання. / О.П. Берлач, Т.Д. Галькун/. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2017. - 47 с.